ANTONIN ARTAUD

Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin*

Fransızcadan çeviren: Esra Özdoğan

*SEL YAYINCILIK
GECEYARISI KİTAPLARI

ANTONIN ARTAUD

Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin*

Fransızcadan çeviren:
Esra Özdoğan

"Her şeye
öyle bir ayar vermeli ki
ramak kalsın
patlamaya"

*SEL YAYINCILIK

* **SEL** YAYINCILIK

Babıali Caddesi, 20 /1, Cağaloğlu - İstanbul Tel. /
Faks (0212) 511 10 05 :
Şube İstiklal Cad. Elhamra Pasajı No: 258/1 0 :
Beyoğlu - İstanbul
Tel: (0212) 244 15 06
http www.selyayincilik.com ://
E-mail posta@selyayincilik.com

ISBN 975-570-176-1

© Sel Yayıncılık 2002

Sel Yayıncılık 174

Geceyarısı: 19

Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin

Antonin Artaud
Fransızcadan çeviren Esra Özdoğan :

Kapak Tasarım: **Nahide Dikel**
Birinci Baskı: **Kasım 2002**
Baskı: **Yaylacık Matbaası**
Cilt: **Sistem Matbaacılık**

Antonin Artaud

TANRI YARGISININ İŞİNİ BİTİRMEK İÇİN

Fransızcadan çeviren:
Esra Özdoğan

ÖNSÖZ

Kasım 1947; Radio-Information'dan "La voix des poètes" adlı program için kırk beş dakikalık bir yayın teklifi aldığında ölümüne bir yıl vardı; bir kavram olarak vahşet tiyatrosu on ikinci yılını doldurmuş, Meksika'dan, Tarahumaralar ülkesinden ayrılalı on bir yıl geçmiş, ülkesine döndüğünde dokuz yıllığına kapatıldığı klinikten henüz çıkmıştı. Antonin Artaud; 51 yaşındaydı, kafatası biçimsizleşmiş bir aktördü, şiirle varolmuyor yazıyla yaşıyordu, ateşin ve otun sınavından geçtiği, organlarından ve onların bağımsız işleyişinden kurtulup mutlak, ıstırapsız bir beden gibi varolmayı becerdiği tek ülkeyi, Güney Amerika'nın kızıl topraklarını arıyordu, yazısında da. Arayışın yorgunluğu bir çözünme, bir dilsizlik, bir dinginlik gibi gelmemişti, bir beden soğuması, bir duruş değildi, öfke ve taşkınlık sürüyordu, düşüncenin ve beynin yerine duyuları koyduğu, tasarısız, modelsiz, birikimsiz bir yazıya, sinir hücrelerini saydamlaştıracağı, barbar ve ilkel olanaklarla işleyen, brüt seslerle duraksız kımıldayan, bedende başlayan, bedenden sızan bir şiire, bir tiyatroya en çok inandığı dönemde, Babil'in imgesini bile kül etmeye hazırdı. Öte yandan kendisi, Antonin Artaud, daha o vakitlerde topraksız, bedensiz, hakikilikten uzak bir imgeye dönüştürülmüştü ve köpürüyordu.

Radyonun teklifini kabul etti. Edebiyat programlarından sorumlu Fernand Pouey'le yaptığı görüşmelerin ardından yayına hazırladığı *Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin* başlığını taşıyan parçalar bu koşullara tanıklık edecek, marazi bir umudun, karanlık bir arınma arayışının izlerini taşıyacaktı. Ancak, büyük bir şairin dizelerinin anlambilimsel, tarihsel, arkeolojik ya da mitolojik açılardan "mıncıklanmasına" asla tahammül edememiş, dizeler açıklanmaz ilkesinden şaşmamış, dahası, ayrıksın kişiliği çevresinde yaratılabilecek olası modellerden hep tiksinmiş Artaud için, başlarda pek farkına varamamış olsa da daha ilk adımda boş bir çabaydı bu belki, amacından uzak tutulacak bir uğraştı. Büyük güçlere, topluma, onun kurumlarına, "organlarına", dinine, sanatına, gelecek tasarılarına, savaşla belirlenen ilerleme arayışına ateş püsküren, küfürler yağdıran, saldırgan bir deli şairdi görünecek olan, savaştan çıkmış Fransa'ya şizofren diliyle yaralarını ifşa edecek, edebiyat programlarının yeknesaklığına sıradışı kimliğiyle göstermelik bir ruh taşıyacaktı, kendi sesinden okuyacağı bu metinlerin uzmanlara sunacağı veriler de hesaba katılacak olursa, sıyrılmak istediği imge kabuklarına sarmalanıp katalog tutkunu Fransızlar için didik didik edilecek bir vakâ olarak kitlelere sunulacaktı.

Bunları ummuyordu Artaud, hevesliydi, iki haftada hazırladığı kısa metinler, geri planda ksilofon, tam tam, davul, borazan ve zil sesleriyle dört ağızdan yorumlanacaktı. Oyuncu arkadaşları Paule Thévenin, Roger Blin ve Maria Casarès'le birlikte 28 Kasım'da stüdyoya girdi. Teknisyenler olağandışı bir iş gerçekleştirdiklerini söyleyeceklerdi kayıt sonrasında, stüdyodaki aletlere zarar verecek ölçüde hareketli ve beklenmedik bir çalışma olmuştu. Hayvan seslerinden bir senfoniydi diyecekti biri;

şair bu hayvansı çığlıklar için hiçbir efekt uzmanından yardım istememiş, yer yer hiçbir anlam ifade etmeyen bütün o olağandışı sesleri yalnızca kendi gırtlağını kullanarak üretmişti. Kimi tanıklıklar stüdyoda son derece korkutucu ve saldırgan bir hava estiğini, kimileyin Artaud ve dostlarının ellerinde ziller, davullar, bir anda ayağa fırlayıp âyin dansları yapmaya başladıklarını, bu çalışmanın yalnızca aletlere zarar vermekle kalmayıp stüdyo çalışanlarının maneviyatına da dokunduğunu söyleyecekti. Radyo yönetimi olaylı geçen stüdyo kaydını görmezden gelmedi elbette, genel yayın müdürü Vladimir Porché başlığıyla bile şiddetli tepkilere yol açabilecek kaydı dinledikten sonra, yayın tarihi çoktan belirlenip ilân edilmiş dinletiyi toplumun ahlâki ve dini değerlerine bir saldırı niteliği taşıdığını öne sürerek yasaklamakta gecikmedi. Artaud'nun radyo programı sözde bir süreliğine ertelenmişti. Basının bu konudaki farklı tepkileri bir yana, radyo yönetimi içinde de anlaşmazlıklara yol açtı program. Artaud'ya teklifi götürmüş olan Fernand Pouey ve Porché arasındaki tartışmaların sonunda, yönetim edebiyatçılardan oluşan bir kurul topladı. Özel bir dinletinin ardından üyeler programın yayınlanması konusunda olumlu ya da olumsuz oy verecekti. Jean Paulhan, Paul Eluard, Jean-Louis Barrault, René Char, Louis Jouvet ve Jean Cocteau gibi isimlerin ve sürüyle Lipp ve Flore entelektüelinin arasında Dominiken Rahip P. Laval ayrıca dikkat çekiyordu. Elli kişilik kurul programın yayınlanmasında bir sakınca görmedi, rahibin sözleri ayrıca ilginçti: "Acı çeken bir adamın hakiki diliyle karşı karşıyayız burada, bırakalım da Mösyö Artaud Tanrı yargısıyla işini bitirip kurtulsun." Yine de kurulun yasağın kaldırılması yolunda bir etkisi olmadı. Müdür kararlıydı ve sonradan gelişen olaylara bakıldığında, Fransız

toplumunun bu kitapta derlenen metinlerin yorumunu dinlemeye ancak yirmi yıl sonra hazır olabildiği görülüyor. Artaud yaşarken yayınlanmadı program, metinlerse çok geçmeden K. Éditeur tarafından kitaplaştırıldı. Teselli armağanı olarak Artaud'nun dostları ve meraklılar için özel bir dinleti düzenlendi. Bu kapalı toplantı için Artaud, yalnızca Ivry'deki hayranları, kendisini sürekli kollayan dostları için davetiye istedi, listede şu isimler vardı:

Berber Marcel
onun kalfası Robert
onun çırağı Eugène
patronları Mösyö Jeandreau
ve Ivry'nin tütüncüsü.

*

Programın serüveni kadar kılçıklı bir okuma gerektirecek bu metinler. Özellikle de Artaud imgesiyle beslenmiş okur için. Çetrefilli biçemi derinliğine ket vurmayan yapıt, kışkırtmanın ve sövgünün de el vermesiyle kısır bir okuma sürecine açılabiliyor çünkü. Oysa kanlı ve irinli kapitalizme, pislik üretip bok saçan komünizme, akıl almaz devinileriyle fizik kurallarını ve Batı uygarlığını felce uğratan İsa'ya, Tanrı merkezli metafiziğe, varoluşçuluğun cambazlıklarına karşı bir başkaldırının, bir kıyamet haberciliğinin izini sürmek parçaları fukaralaştırmaktan öteye gitmeyecektir. Bütün bunlara karşı sistemli çıkış yolları öneren bir öğretinin vaazını çözümleme çabası da öyle, biricik bir olgunun ifadesi ya da birkaç evrensel gerçeğin ifşası için hazır edilmiş kuramsal ve kavranması kolay bilgi avcılığı da. Umutsuzluğun karşısına konan soyut bir tasarı yok çünkü. Artaud'nun yarattığı, yalvaçlıklarıyla var ettiği gerçek ya da kurmaca

bir evren yok, Artaud'nun bir beden olarak konduğu tuzaklı, iki yanlı, somut bir evren var. Çizgisel kara anlatıda *–Amerikalıların usul usul hazırlamakta oldukları savaş..., bok kokan yer varlık kokar... vb.*, aktarım mı demeli bunlara?– ağır hasta bir dünya, ama umut için –umuda patlama demeli, *her şeye öyle bir ayar vermeli ki...*– aktarım izlencesinin karanlığı kadar zifirli ve kapalı tözler barındıran bir evren. Patlamalarla, bünyesinin anlık yok oluşuyla iyileşme şansını yakalayacak bir evren, ama iyileşme anı da hastalığı kadar zorlu, şiddetli, kanlı olacak bir evren. Ve umut olan patlamaların –ki tezahürleri de radyonun gereçlerine zarar veren hayvansı çığlıklardır, çevirideyse, katmerlenmiş ses ya da anlam birimleriyle vurgulanıp okurun sezgisine bırakılmış yapma göstergelerdir belki– beklenmedik anlarda hastalık habercisi aktarıma sızması, öte yandan Artaud'nun aktarımın da sonuna giderek onu kimi zaman ağırlığından sıyırması, havalandırması, eğretilemelerle belirsizleştirmesi *–âlemlerin âlemi asla rastlaşmasın, kesişmesin diye bir daha*, diyecektir–, kimi zaman da taşlaştırıp, ikonlaştırdıktan sonra patlamasına ramak bırakması *–kurutanlardan haçın kökünü*, diyecektir–, umutsuz varoluşla gücül umudun sürekli iç içe geçmesi, aktarımın gücünün de patlamanın gücü kadar şiddetli ve karanlık olması, birbirlerine sürekli değer sızdırıp anlam eklemeleri bu evrenin yalnızca görünürdeki hastalıklı yanının okunmasına yol açar, tek yanlı bir okumaya el verir. Yadsınanın yok edilmesi gereken olumsuzluk olduğunu, yadsmanın yadsınmasını ve aynı anda olumluyu da zorunlu kıldığını baştan kabullenmek gerek, aktarım patlamayı var edebileceği için sövgüyle bezenmiş çünkü, patlama aktarım için mevcut, sağaltıcı tözler maraz için orada ve bu aydınlık bir okuma olabilir.

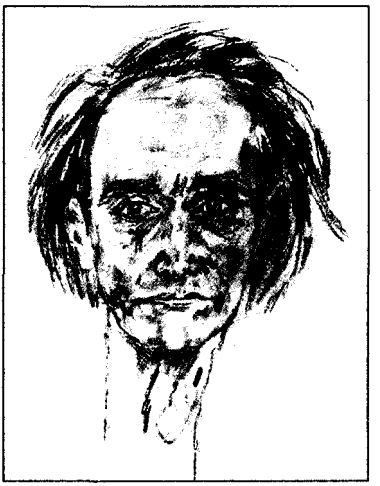
Bu iki gücü ayrıştırma çabasına girmeden aktarımda var sayılan –yok sayılan!– her şeyin karanlık egemenliğine sıkışıp kalmamak üzere, ve Artaud için bir kez olsun iyimser bir okuma önermek üzere, kendisiyle ters düşmek pahasına, marazın da umudun da barınağına, Artaud'nun bedenine, düşlediği bedene nüfuz etmeli. Okunacak metinler de birer beden gibi düşünülmeli, metinlerde dile gelen uygarlık da, metinleri yapan yazı da, onun gereci olan dil de. Bir ideal olarak beden, sürekli devinen, iş gören, durağanlıktan uzak bir yarar getiren, mikroplardan arınmış, olası işlevleri ve işleyişleri sınırlandırılmamış, belli organlarının işleyişine indirgenmemiş bir arı bünyedir. Basit bir kayıt cihazı, dayatılan biçimleri almış, devralmış bir makine olmadığı sürece doğmamış olan her şeyi doğurabilecek bir gizilgüçtür. Ama edimleri düşünülmüş bir modele, tasarlanmış bir biçeme bağlı kaldığı sürece parazitlidir, ek organlar geliştirmiştir, sakildir, kendini zor taşır, sinirsel donanımı zedelenmiş, arızalı bir yapı olmaya yargılıdır, öyleyken ölüme gider. Uygarlığın, büyük güçlerin ve geleneğin saçtığı mikroplarla zehirlenmiş, felç olmuş, ağır, âtıl, kof, taşlaşmış bedeni gibi. Artaud bu bedeni yargılar, ve ona mikrop sızdırmış güçleri, bulanık değerleriyle bu bedeni kısıtlamayı, bağlamayı sürdüren Tanrı'yı, ve onun bu amaçla geliştirdiği somut gereçleri, haçı, İsa'yı, kiliseyi. Bu beden için hazırlar patlamayı. Bu bedenden taşacak yeni bünye için. Bunun için önerilen patlama eşiği de ikinci metinde (*Tutuguri Kara Güneş Ayini*) açıkça okunabilir.

Ancak kurtuluş umudunu dile getirirken uzandığı alanın ve bu alanın gerecinin, Batı sanatının ve dilinin de birer beden olarak mikrop kapmış olduğunu bilir. Edebiyat kaygısı gütmeyen, harf ve imge yığınlarından, büyük

yapıt birikintilerinden sıyrılmış bir yazıyla, poetikayla işi olmayan bir şiirle karşılaşmak bu açıdan şaşırtıcı olmamalı. Artaud'nun yazıdaki dili tiyatrodaki bedeni gibi devinir. Her sözcük, her kavram, her dize, kendisi için uygun görülmüş, sınırları ve ölçüsü önceden belirlenmiş bir alanın dışına akmalı, yüzyıllar boyu dayatılmış içeriklerden, hali hazırda göndergelerden sıyrılmalıdır. Yapı, değer ve işlev kavramlarını hiçe sayan bu dil, ilkel ve kökene dönük olmalıdır. Tıpkı uygarlığın bedeni gibi. Deleuze "arı bir itki dili" olarak tanımlar bunu, sözcüklerin anlamlarını bütünüyle yitirdikleri temel bir düzenin dilin organik yapısının yerini aldığını söyler. Yine de basit bir boşlatma işleminden, bir silicilikten çok, işin temelinde dili devindirmek, sözü eyleme çevirmek olduğuna göre, hammaddesini layıkıyla kullanan bir dilin hakiki anlamları arayışından ve bunları açık etmesinden söz etmek daha doğru olur -"ruh" dediğinde, bedenin ateşini canlı tutan bir soluğa gönderir, sonsuzluk kaygısı güdülerek törenlerle köreltilmiş ve bedeni de tüketmiş soyut bir kavrama değil. Artaud, Meksika'da totem ayinleri ve afsunlarla arındırdığı bedeni gibi bir beden arzular yazı için, taşkın, güçlü, uykuya dalmamış bir şiir bünyesi...

Uygarlığın, sanatın ve dilin arınma anı, tıpkı erginleme süreçlerindeki gibi acının sınavından geçmekle gerçekleşecektir. Varsıllığını yok edecek bir uygarlık, birikimlerini kül edecek bir sanat, bedensel olanaklarının sonuna gidecek, ruhunu çevrimsel bir sonsuzluk makinesine değil bedensel güçlerini besleyecek bir cevhere dönüştürecek insan, ve dili bozguna uğratacak bir şair. Bir patlama.

Esra Özdoğan

TANRI YARGISININ İŞİNİ BİTİRMEK İÇİN

Her şeye
öyle bir ayar vermeli ki
ramak kalsın
patlamaya.

Dün öğrendim
(geri kalıyor olabilirim, ya da yalnızca bir söylenti,
bir kez daha tıkıştırılan yemekler kuburlara
boşaltılırken keneflerle lavabo arasında yayı-
lan şu pis dedikodulardan biri belki),
Amerikan devlet okullarındaki en çarpıcı resmi
uygulamalardan birini
dün öğrendim
bu ülkenin ilerlemede başı çektiğini düşünmesine
de böyle işler yol açıyor tabi
Söylenen o ki, bir devlet okuluna yeni başlayan
bir çocuğa dayatılan yoklamalar ya da sınavlar
arasında, ersuyu ya da meni sınavı denen bir
tanesi varmış ki
bu yeni çocuktan, bir kavanoza konmak üzere
biraz sperm alınıyor
ve sonradan gerekebilecek her türlü yapay döllen-
me girişimi için hazır tutuluyormuş.
Çünkü Amerikalılar kol ve çocuk eksikliğini,
işçi değil ama,
nefer eksikliğini
iyiden iyiye hissettikçe,
ne pahasına olursa olsun, akla gelebilecek her yo-
la başvurarak nefer yapmak ve üretmek niye-
tindeler

sonradan gerçekleşebilecek bütün dünya savaşlarında,
kaba kuvvetin tekelindeki bütün faaliyet ve hareket alanlarında
Amerikan ürünlerinin
ve Amerikan alınterinin yavrularının olağanüstü gücünü
kaba kuvvetin ezici erdemleriyle *kanıtlamak* uğruna.
Üretmek lâzım çünkü,
akla gelebilecek her yolu zorlayarak doğanın yerine geçilebilecek her yerde, yerini almak lâzım onun,
insandaki donukluğa adamakıllı bir yer açmak lâzım,
işçinin kullanabileceği bir şeyler olması lâzım elinde,
yeni etkinlik alanlarının yaratılması lâzım,
ele geçen bütün sahte ürünlerin egemenliği gerçekleşebilsin,
mide bulandırıcı bütün o yapay kıvır zıvırın
egemenliği ilan edilebilsin diye sonunda,
cânım doğa, hiç işi yok oralarda,
sonsuza dek, utanç içinde teslim olmak zorunda yerini alacak bütün o görkemli kıvır zıvıra
bütün o suni döllenme fabrikaları da
ordular ve zırhlılar üretmek üzere

harikalar yaratacak sözüm ona.
Daha da çok meyva, daha da çok ağaç, daha da çok sebze, şifalı ya da şifasız bitki, daha da çok, besin var mı, yok,
yapay ürünler yalnızca, bıktırasıya,
cadı kazanlarında,
atmosferin hazır edilmiş gelgitleri arasında, savaştan bir tek korkuyu anlayan bir doğanın direnişlerinden zorla, sentez yoluyla elde edilmiş özel hava koşullarında.
Yine de yaşasın savaş, değil mi ya?
Amerikalıların hazırlamış oldukları ve usul usul hazırlamakta oldukları savaş, niye olsun başka.
Her yerden bitecek bütün rekabetlere karşı bu saçma sapan üretimi savunmak için
askerler, ordular, uçaklar, zırhlı birlikler lâzım,
ve de şu sperm
Amerikan hükümetlerinin bunu düşünme cesaretini nasıl da göstermiş oldukları konuşulacak o vakit.
Çünkü pusu kurmuş bizi bekleyen
birden çok düşmanımız var oğlum,
bizleri, kapitalist doğanları,
ve bu düşmanlar arasında
Stalin'in Rusya'sı var ki

silahlı kuvvet eksik değil onlarda da.
Bütün bunlar harika,
ama Amerikalıların böylesine savaşçı bir halk olduğunu bilmezdim ben.
Dövüşmek için darbe almak gerekir
ve çok Amerikalı görmüşümdür savaşta
önlerinde kalkan niyetine tanklar, uçaklar ve zırhlılardan devasa ordular.
Kaç kez görmüşümdür makinelerin dövüştüğünü
ve onları kullanan insanları,
nasıl da gerilerde.
Elinde kalabilmiş son gerçek morfin tonlarını, yerlerine dumanlı fasaryalar koymak için atlarına, öküzlerine ve eşeklerine yediren halktansa,
hezeyanı doğduğu yerden, topraktan yiyen halkı severim ben,
Tarahumara'lardan söz ediyorum
Peyotl'u filizlendiği sırada,
topraktan yiyenlerden
ve zifiri karanlığın krallığını kurmak üzere güneşi öldürenlerden
ve âlemlerin âlemi asla rastlaşmasın, kesişmesin diye bir daha, kurutanlardan haçın kökünü.

İşte şimdi bunun için geliyor TUTUGURI dansı.

TUTUGURI
KARA GÜNEŞ ÂYİNİ

Ve aşağıda, yüreğin o acı,
zalimce umutsuz yokuşunun dibinde sanki,
açılıyor altı haçın çemberi,
    çok aşağıda,
toprak anada köklenmiş gibi,
    salyaları akan
ananın iğrenç koynundan sökülür gibi.

Kara kömür toprak
tek nemli yer
bu kaya yarığındaki.

Yeni güneşin, toprağın ağzında patlamadan önce
    yedi noktadan geçişi var ayinde.

Ve altı adam,
her güneş için bir tane,
ve yedinci bir adam
güneş o da
    çiğ ışıklarıyla
siyahlar içinde, kızıl bir et almış üzerine.

Şimdi, bu yedinci adam
bir at,
bir at onu götüren bir adamla.

Ama güneşin kendisi
adam değil
at.

Bir davulun ve uzun, acayip bir borazanın
kıyametiyle,
yere uzanmış,
toprakla *bir olmuş*
altı adam
fışkırıyor artarda günebakanlar gibi,
güneşler değil,
güne dönenler, nilüferler gibi,
        ve davulun
        gitgide basılan
boğuk sesi eşlik ediyor
her fışkırmaya
başdöndürücü bir hızla, dörtnala yaklaştığı
    görülene dek bir anda
son güneşin,
ilk adamın,
    üzerinde
    çıplak

çırılçıplak
ve *bakir*
bir adamla
kara atın.

Yerlerinden fırlayıp fırdolayı
ilerliyorlar
ve çılgına dönüyor kanlı etten at
kayasının tepesinde
çark ediyor durmaksızın
altı adam
altı haçı
tamamen
çevreleyene dek.

Ayinin nirengi noktası da bu
HAÇIN YOK EDİLİŞİ.

Dönüşlerini tamamlayınca
haçları
söküyorlar topraktan
ve çıplak adam
atın üzerindeki
çakıyor toprağa
kanlı kesiklerinden birine batırdığı
devasa nalı.

DIŞKILAMA ARAYIŞI

Bok kokan yer
varlık kokar.
İnsan sıçmayabilirdi pekâlâ,
anüsündeki oyuğu açmayabilirdi,
ama sıçmayı seçti
yaşarken ölmeye razı gelmektense
yaşamayı seçeceği gibi.

Şöyle ki kaka yapmamak için
varolmamayı
kabullenmesi gerekirdi,
ama varlığı yitirmeyi göze alamadı,
yani yaşarken ölmeyi.

İnsanın özellikle iştahını kabartan birşey
    var
varlıkta
ve bu şey de tastamam
    KAKA
    (*uğultular.*)

Varolmak için kendini olmaya bırakmak yeterlidir,
ama yaşamak için,
biri olmak,
biri olmak için de
bir KEMİK edinmek lâzım gelir,
kemiği göstermekten korkmamak,
ve arada kaybetmek eti.

Hep daha çok sevdi eti insan
kemiklerin toprağından.
Kemik toprağı ve kemik odunu vardı bir tek,
ve kazanması gerekti etini,
demir ve ateş vardı bir tek
ve yoktu bok
ve insan korktu kaybetmekten bokunu
boku *arzuladı* daha doğrusu
ve bu uğurda feda etti kanını.

Bok, yani et
sahibi olmak için,
ve öncesinde bir tek kan
ve kupkuru kemik hurdası varken
ve kazanılacak bir varlık yokken
bir tek yaşamı yitirmek varken

o **reche modo**
to edire
di za
tau dari
do padera coco

Bu noktada geri çekildi insan ve kaçtı.

Hayvanlar da yedi onu.

Bir tecavüz değildi,
bu müstehcen ziyafete razı geldi.

Tat aldı bundan
kendisi de öğrendi
hayvanlık etmeyi
ve sıçanı
incelikle yemeyi.

Şu pislik tiksintisi nereden geliyor peki?

Dünyanın henüz kurulmamış olmasından mı,
yoksa dünya hakkında yalnızca ufacık bir fikri
var da insanın,
bunu sonsuza dek korumak istemesinden mi?

Güzel bir günde
insanın
dünya fikrini
durdurmuş olmasından.

İki yol vardı önünde:
sınırsız dışarımnki,
boyutsuz içerininki.

Ve boyutsuz içeriyi seçti.
Orayı, yapacak tek işin
sıçanı,
dili,
anüsü
ya da çükü
sıkmak olacağı yeri.

Ve tanrı, tanrının kendisi de hızlandırdı bu tantanayı

Bir varlık mıdır tanrı?
Eğer öyleyse, boktur.
Öyle değilse eğer,
değildir.
Değil de,
tüm yüzleriyle ilerleyen
boşluk sanki,

en kusursuz temsili de
sayısız bir grup ambitinin yürüyüşü.

"Çıldırmışsınız siz Mösyö Artaud, peki ya
kilisedeki ayinler?"

Vaftizi ve ayini tanımıyorum.
İç erotik planda
sözde İsa'nın
sunakların üzerine
inişi kadar tehlikeli
bir insan edimi yoktur.

İnanmayacaklar bana
insanların nasıl omuz silktiğini görür gibiyim
burdan
ama İsa denen herif
ambiti tanrının karşısında
bedensiz yaşamaya razı olmuş
biri hepsi bu,
ki o sırada, tanrı uzun zamandır
çivilediğini zannetse de onları
haçtan inen bir ordu insan
başkaldırdı
demirle,
kanla,

ateş ve kurumuş kemikle zırhlanmış
ilerliyorlar şimdi, Görünmeyen'e küfürler
yağdırarak
TANRI YARGISINA son vermek için.

MESELE ŞU Kİ...

Bize ağır gelen
biliyor olmak
bu dünyanın düzeninden sonra
bir başkasının olduğunu.

Ne düzeni?

Bundan haberimiz yok.

Bu alandaki olası varsayımların sayısı ve basamağı
tam olarak
sonsuz!

Sonsuz nedir peki?

İşin doğrusu bundan da haberimiz yok!

Bilincimizin
ölçüsüz,
durak bilmez ve ölçüsüz
olasılığa
açılımını
belirtmek için

kullandığımız
bir sözcük bu.

Bilinç tam olarak nedir peki?

İşin doğrusu bunu bilmiyoruz.

Boşluk.

Bilmediğimiz bir şey olduğunda
neresini bilmediğimizi
belirtmek için
kullandığımız
bir boşluk,
bu durumda
bilinçten söz ediyoruz işte,
bilinçtir bu da
daha yüz binlerce farklı yüzü var ama.

Eee n'olmuş yani?

Görünen o ki bilinç
içimizde
cinsel arzuya
ve açlığa
bağlanıyor;

ama bunlarla
ilgisi olmayabilirdi
pekâlâ.

Öyle deniyor
denebilir,
bilinç
bir iştahtır
diyenler var;

ve birdenbire
yaşama iştahının yanında
beslenme iştahı
geliyor akla
birdenbire;

iştaha benzer hiçbir şey duymadan yemiş;
ve aç kalmış
insanlar olmamış sanki,

Çünkü bu da
var
iştahsızken
aç kalmak;

ee nedir mesele?

Şöyle ki

günün birinde bana da verildi
olasılığın uzamından,
salacağım
koca bir osuruk gibi arkamdan;
ama ne uzamdan
ne de olasılıktan
haberim vardı tam,

ve düşünme gereği duymuyordum bunları,

varolan
ya da olmayan
şeyleri tanımlamak için uydurulmuş
sözcüklerdi her biri,
fikri ortadan kaldırma
ihtiyacı vardı
sıkboğaz eden ivediliği vardı bunun
fikri ve onun efsanesini yok etmek vardı,
ve onun yerine oturtmak
gürleyen çıkışını
patlamaya hazır şu zorunluluğun:
İç gecemin bedenini büyütmek,

iç boşluğun
ben'imin

gece o,
boşluk,
eblehlik,

patlamaya hazır bir kesinleme üstelik,
yer verilecek
birşey var:
Bedenim.

Gerçekten de
şu kokuşmuş gaza mı indirgemeli onu,
bedenimi?
Bir bedenim olduğunu
çünkü
kendi içimde oluşan
kokuşmuş bir gazım olduğunu mu
söylemeli?

Ne bileyim
ama
biliyorum ki

uzam,
zaman,
boyut,
oluş,
gelecek,
ilerisi,
varlık,
varolmayış,
ben,
ben olmayan,
hiçbir şey ifade etmiyorlar bana;

ama bir şey var
bir şey ifade eden,
tek bir şey
bir şey olan
ve hangi kapıya
ÇIKACAĞINI
hissettiğim:
Bedenimdeki
ıstırabın
varlığı,

kendi
bedenimin
tehditkâr
hiç yıldırmayan
varlığı;

sorularla sıkboğaz edildikçe
ve görmezden geldikçe tüm soruları,
hayır demeye
mecbur kaldığım
bir an geliyor,

HAYIR

diyorum ben de,
görmezden gelmek yok diyorum;

ve dedim ya,
sıkboğaz edildiğimde geliyor o an,

suyumu çıkardıklarında
içimdeki
besleyici madde
beni besleyen madde
ve onun özü,
yok olana dek
sağdıklarında beni,

ne mi kalıyor geri?

soluğum kesilmiş oluyor;
bir eylem midir bu bilemem
ama öyle
soru boşluğa düşene
yokluğa karışana dek
sıkboğaz edilince sorularla
beden ve
bir beden olma fikri
boğulana dek
içimde
sıkboğaz ettiler beni,

işte o vakit fark ettim müstehceni

ve osurdum
şapşallıktan
ve aşırılıktan
ve boğulmanın
isyanından.

Çünkü sıkboğaz ediyorlardı beni
bedenime inene dek
bedene varana dek

ve o an işte
bıraktım her şey patlasın
çünkü benim bedenime
asla istemem birileri bulaşsın.

SONUÇ

— Bu radyo yayınının ne gibi yararları oldu, açıklayabilir misiniz Mösyö Artaud?

— Şöyle bir bakıyorum da, resmi olarak benimsenip kabul görmüş bir sürü toplumsal boku açık etmeme yaradı:

1. Daha doğmamış, bir yüzyıl içinde, bilemedin az sonrasında dünyaya gelecek ceninlerin yapay döllenmesi için çocukların karşılık beklemeden bağışladıkları şu sperm meselesi, radyodan herkese duyuruldu mesela.

2. Colomb öncesindeki yerli halkın o dönemin insanlığında tiksinti uyandıran Eskil bir Amerikan savaşçı emperyalizmi vardı, eski yerli kıtanın tamamını işgal eden şu aynı Amerikan halkında bu işin yeniden dirilişini ilan etmeme yaradı.

3. — Çok tuhaf şeyler söylüyorsunuz Mösyö Artaud.

4. Doğrudur, söylediğim acayiptir,
çünkü Colomb'dan önceki Kızılderililer, aklınıza getirebileceklerinizin aksine, ne gariptir ama, basbayağı uygarlaşmış bir halktı,
ve onlar da yalnızca ve yalnızca acımasızlık ilkesi üzerine kurulu bir nevi uygarlık geliştirmişlerdi.

5. — Zalimliğin tam olarak ne anlamá geldiğini açıklayabilir misiniz peki?

6. — Yoo, yapamam, hayır.

7. — İnsandaki bilinçdışı hayvanlığın hayvani tezahürlerinin kökünü, görüldükleri her yerde kanla ve kanatıncaya dek kazımaktır zalimlik.

8. — Dizginlenemediğinde erotik bir hayvandır insan
perili bir titreşim vardır içinde,
eski kara halklarının bütün dünyada tanrıya atfettikleri biçim var ya, bunu oluşturan sayısız hayvanı üreten
bir çeşit atım vardır.
Ruh denen şeyi ortaya çıkaran buydu işte.

Gel gör ki, Amerika yerlilerinden gelen bu ruh,
bugün hemen hemen her yerde yeniden açığa çıkıyor, onun o marazi bulaşıcı etkisini, kötülükle, üstelik hastalık taşıyan bir kötülükle biçimlenen yüzünü belirginleştirmekten öteye geçmeyen bilimsel yöntemlerle;
çünkü şöyle, siz istediğiniz kadar gülün,
ama mikrop denen şeyler,
onlar tanrıdır,
ve Amerikalılarla Ruslar atomlarını neyle elde ediyorlar haberiniz var mı sizin?
Tanrının mikroplarıyla.

— Sayıklıyorsunuz Mösyö Artaud.
Çıldırmışsınız siz.

— Ne sayıklaması.
Deli falan değilim ben.
Yeni bir tanrı fikrini dayatmak amacıyla mikropların yeniden bulunduğunu anlatmaya çalışıyorum size.

Tanrıyı yeniden ortaya çıkarmanın ve onu mikroplu zararlılığı içinde yakalamanın yeni bir yolu bulundu:
Onu kalbe mıhlamak,

oraya, insanların onu en çok sevdikleri yere,
marazi bir cinsellik biçiminde,
şimdi olduğu gibi insanlığı tetanozlamak ve çılgına çevirmekten haz aldığı vakitlerde üstüne geçirdiği hastalıklı zalimliğin şu uğursuz görünüşü içinde.

Âlemlere yaydığı sahte görünüşlerle boğmak için benimki gibi saftorik bir vicdanı, arılık hevesini kullanır onun, ve sonra, Artaud Le Mömo zincirlik deli olur çıkar sonra.

— Nereye varmak istiyorsunuz Mösyö Artaud?

— Şu maymunla işimi kesinkes bitirmenin yolunu bulduğumu söylemek istiyorum
ve tanrıya inanan kalmayınca artık, herkes insana gitgide daha çok inanır oldu.

Ve insanın iğdiş edilmesine karar vermek gerekiyor şimdi de.

— Nasıl yani?
Nasıl yani?
Nerden bakılsa delisiniz siz, zincirlik deli hem de.

— Bir kez daha ve son bir kez, anatomisini yeniden düzenlemek üzere otopsi masasına yatırarak onu.
Anatomisini yeniden düzenlemek için diyorum.
İnsan hasta, yapılışında arıza var çünkü.
Çıplak bırakmaya karar vermeli onu, ölesiye kaşınmasına yol açan şu hayvancığı söküp almak için,

tanrıyı
ve tanrıyla birlikte,
onun organlarını.

Çünkü, isterseniz zincire vurun beni,
ama bu organdan daha lüzumsuz şey yoktur.

Organsız bir beden hazırladığınızda
bağımsız işleyen parçalarından kurtarıp hakiki özgürlüğünü geri kazandırmış olacaksınız ona.

Böylelikle tersine dansetmeyi,
halk danslarının o taşkınlığındaki gibi
yeniden öğrenecek
ve bu tersine dönüş asıl mekânı olacak onun.

MEKTUPLAR

FERNAND POUEY'E

Ivry, 7 Aralık 1947

Sayın Pouey,

Ekte sözleşmeyi gönderiyorum, onayladığımı bildiririm. Hem de her maddesini.

En içten duygularımla.

ANTONIN ARTAUD

P.-S.– Banka hesabım yok.
Söz konusu 20.000 frankı havaleyle gönderebilirseniz sevinirim.

23 Rue de la Mairie
Ivry-sur-Seine.

FERNAND POUEY'E

Ivry,
Rue de la Mairie, 23

Sayın Pouey,

Havale vardı ya, elime geçmedi. Acilen gönderebilir misiniz?

Öyle sanıyorum ki yayın metninde işlenen ***temaları*** gördüğünüzde siz de ***acayip*** elzem olduklarını fark edeceksiniz. Sanırım böyle bir şey beklemiyordunuz.

En içten duygularımla.

ANTONIN ARTAUD

FERNAND POUEY'E

Ivry, 11 Aralık 1947

Sayın Pouey,
Sizinle radyo için
yayın
*"deneme"*mi tartışırken
sıra "aktörlük" ücretime geldiğinde,
şöyle demiştim:
bu işi size bırakıyorum,
benim için yeni bir yol açmanın, bayağı rakam tartışmalarının gündeme geleceği, şu kadar daha, biraz inelim gibi ricalarla harcanacak bir çabaya tahammülüm olmadığından,
sizin bu konuda azami gayret göstereceğinizi düşünüyordum hepsi bu
ve kendi yorumcularımın herhangi birinden daha az ücret almama izin verebileceğiniz aklıma gelmemişti.
İşin *"peşini bırakmaya"* gelmiyor,
yiyecek bir şeyler lazım,
giyecek,
şurdan şuraya gitmek için vasıta,

bu nedenle bana reva görülmüş 3190 frankı
gördüğümde *kanım dondu*!
Bunu söyledikten sonra
izin verirseniz ortaya çıkan işe döneyim.
Öyle sanıyorum ki hem çok iyi hem de berbat ne varsa bu metinde bulunabilir
Savaştan önce
Paul Delharme'la birlikte
Radio-Information'da
çok iş yaptım
ve sizinle yaptığım işin o zamanki yayın koşullarıyla uzaktan yakından ilgisi olduğunu söyleyemem
öte yandan
Yapımcı
M. Guignard'ın
montajcıların
ve genelde
işimin düşeceği
herkesin
NE GİBİ niyetlerim ve isteklerim olduğunu
anlamaları
gerekiyor.
Ayrıntılar es geçildiğinde önünüzde duran şey karman çorman, tutarsız bir çalışma izlenimi verebilir;

sanki rastlantısal ve deli işi
bir bölümlemeymiş gibi,
dinleyicinin başıboş duyarlığı
da
kendine uygun düşeni
rasgele
seçip almak zorundaymış gibi.
———— öyle DEĞİL işte!!

Edimlerimizin yargısına
talihin getirdikleriyle
ve baskın
bir güçle
son vermek,
şeylerin ve talihin ritmik düzeninin edimlerin seyrini değiştirdiğini göstermek üzere
yepyeni
bir yolla
gönlünden geçeni
ifade etmektir,
Yayın için hazırladığım metinde
gıcırdayan
zonklayan
başına buyruk
patlayıcı
bir sürü öğe var

yeni bir düzen içinde *kurgulandıklarında* hedefe ulaşıldığına tanıklık etmelerini istedim çünkü,
benim işim size parçalar sunmaktı.
Becerebildim mi acaba?
Kötü olanları var,
bana kalırsa mükemmel olanlar da var,
sunduğum parçalara onlar için arzuladığım bütün o acayip değerleri verebilecek aklı başında bir montajcı bulursunuz umarım.
En içten duygularımla.

ANTONIN ARTAUD

RADIO-DIFFUSION MÜDÜRÜ
VLADIMIR PORCHE'YE

Bayım,

Radyo yayını için hazırladığım
Tanrı yargısının işini bitirmek için başlıklı
metnimle ilgili olarak
son anda alınmış önlem karşısında
isyankarlığın ve *köpürmenin* ötesine geçmeme
izin verirsiniz sanırım,
bu iş için 2 haftadan fazla ÇALIŞMIŞTIM, bir ayı aşkın süredir bütün gazetelerde de ilân edilmişti.
geniş bir halk kitlesinin bu yayını büyük bir merakla beklemiş olduğundan da haberiniz vardır

bir tür kurtuluş gibi bekliyorlardı bunu,
onları yayınların her zamanki
tekdüzeliğinden kurtaracak
bir ses birliğine bel bağlamışlardı.
Diyeceğim odur ki Pazar günü, dün öğleden sonra, bu işi yasaklamak zorunda olduğunuzu hissettiğiniz andan çok daha önce, bu yayının lehine gelişen son derece ılımlı havayı idrak edecek bolca vaktiniz oldu.

Bense bu yayının,
önyargılı
ve şu an olduğu gibi
daha önce
tavır almamış.
insanlar arasında yol açabileceği skandalı boş yere aranıp duruyorum.
Yazar olarak ben de herkes gibi hazırladığım parçaları teybe okudum,
kararlıydım da
insanların zevkine,
ahlâka
bu toplumun ahlâk anlayışına,
Saygınlık arayışına,
zarar verebilecek,
öte yandan
sıkıntı sızdıracak,
çoktan görülmüş ve
önceden söylenmiş olanı
hep söylenmiş olanı
akıtacak
bir iş çıkmasına izin vermeyecektim,
hayatın bazı organik noktalarıyla çarpışan yeni bir yapıt istedim,
öyle bir yapıt ki
bütün sinir sistemi

titreşimleri ve
ahengiyle birlikte
bir fotoforla aydınlatılmışçasına açığa çıkacaktı,
göklerdeki o yepyeni, görülmemiş ve ışıl ışıl
Yortuyu izlesin diye
insanı
bedeniyle
BİRLİKTE
KENDİNDEN ÇIKMAYA
davet edecekti.
Ama bedenin zaferine
ancak,
okunan metindeki
tek bir nokta bile
şu zafer müsveddesini arayanları
sarsmadığında
bozmadığında
ulaşılabilir.
Bense şunları arıyorum.
Buluyorum da
1) Dışkılama arayışı,
şiddet dolu sözcükler ve kudurgan sözler serpilmiş bu metne,
şiddet dolu sözcükler, kudurgan sözler var elbette,
ama *hayatın öylesine dışında* bir atmosferdeler

ki, bugün bunlardan yara alabilecek bir dinleyici kitlesi kaldığını sanmıyorum.

Kim olursa olsun, son kömür satıcısı bile anlamalıdır ki

-fizyolojik olduğu kadar fiziksel-

pislikten

artık yaka silkmiş olanlar

ve derinlemesine bir

BEDENSEL

değişim ARZULAYANLAR da var.

Amerikan kapitalizmine metnin en başındaki saldırı

kalıyor geriye.

Ama şu saatte Rus komünizmi gibi Amerikan kapitalizminin de, her ikisinin de bizi savaşa sürüklediğini anlamamak için çok saf olmak lâzım Sayın Wladimir Porché,

sesler, davullar ve ksilofon sesleriyle bireyleri bunlara karşı durmaları için uyarıyorum ben de.

Ben

ANTONIN ARTAUD

4 Şubat 1948.

FERNAND POUEY'E

Ivry-sur-Seine, 7 Şubat 1948

Çok sevgili Fernand Pouey,

Radyo yayınıma getirilen yasak karşısında hayranlık verici bir tavır sergilediğinizi haber aldım.

Size zorluk çıkardığım için affedin beni

ve

bana bütün kalbinizle destek olduğunuz için de

teşekkür ederim.

kendi işinizi tehlikeye attığınızı ve yetkilerinizi zorladığınızı

biliyorum,

ancak Wladimir Porché gibi okuldan yeni çıkmış bir beceriksizliğin haftalar önce İLAN EDİLMİŞ,

ve belgeyi değerlendirip

yayınlanmasına

KARAR VERMİŞ

onlarca teknisyen tarafından kaydı yapılmış

bir *belgenin* yayınını durdurma hakkını nere-

den bulduğunu anlayamıyorum doğrusu.

Tahammül edilemeyecek

keyfi bir mutlakiyetin darbesini görüyorum ben burada.

Wladimir Porché'ye de

metinlerimi nasıl bir düşünce dalgasıyla kaleme alıp

bu yayını hazırladığımı

ayrıntılarıyla

yeterince basit ve açık bir şekilde

anlattığım

bir mektup yazdım zaten.

Bu işten haberi olmayan dinleyicinin neler hissettiğine gelince,

şöyle söyleyeyim

hiçbir zaman

hiçbir yayın büyük bir kitle tarafından böylesi büyük bir merak ve sabırsızlıkla BEKLENMEMİŞTİ, hayatın bazı gerçeklerine karşı bir tavır oluşturmak için bir tek bu yayını bekliyorlardı.

Bu yayın herkesin bilinçaltında tepki vermek istediği şeylerin temelindeki erotizme ve toplumsal, siyasal ve dinsel (kilisedeki) keyfiliklere, dolayısıyla yasalar önünde törenle eğilenlere karşı uzun bir protestodur.

Ve toplum her türlü törenden bıkıp usanmıştır artık. Wladimir Porché'den kendisine yazdığım mektubu isteyip basında yayınlatmak lâzım aslında.

En içten duygularımla

Sizin

ANTONIN ARTAUD

PEDER P. LAVAL'E AÇIK MEKTUP

Ivry-sur-Seine, [20] Şubat 1948

Bayım,

Bütün bu olup bitenler ziyadesiyle hoş,
ne kadar acayip olursa olsun
ne kadar *karmaşık* görünürse görünsün,
kişiliğimi bütünüyle, eksiksiz bir biçimde ifade etmem için gereken özgürlüğü tanıdınız bana.

Söylemediğiniz bir şey var ama
bu ifade özgürlüğünün altında saklı tutulan bir şey,
bu kararı verirken
ve şu an,
siz de
TEMEL
iki ritüelle
BAĞLANMIŞ vaziyettesiniz,
bu sözleri telâffuz ederken
2 ritüel ELİNİZİ KOLUNUZU BAĞLIYORDU
aslında,
kendi rızanızla

felç ediyorlardı
ellerinizi.
Şöyle ki bütün papazlar gibi
bu iki ritüelle
takdisle,
ekmek ve şarap âyiniyle
eliniz kolunuz bağlanmıştı
ve şu anda da *bağlı*.
Şöyle ki bütün Katolik papazlar gibi
daha o sabah âyin duanızı okuyup gelmiştiniz.
Bağcık işi gören bu iki ritüel
âyin denen törenin göklere çıkarılmasında
ön planda yer alır bilirim
ve benim için gerçek bir büyü gibidirler
Takdis
ve
ekmek şarap âyinleri
özel
ama
ZORLAYICI,
bir düzenin
büyüleridir,
deyim yerindeyse
hayatı
sermayeleştiren,

bütün ruhani güçleri, bedene ait ne varsa hepsinin boşluğa
indirgendiği bir yönde toparlayan
bir düzenin,
geriye şöyle böyle ruhsal bir hayat bırakan bir düzenin büyüleridir bunlar,
bu bölük pörçük ruh bütünüyle serbesttir artık
öylesine hürdür ki,
arınmış zihnin
bütün ham hayalleri
başıboş dolaşabilir
takınaklı hayvanların
tufana sarılan ya da onu yok sayan hayatının uğursuzca, sel gibi büyümesini
sağlayan da budur
verdiğimiz mücadele de
bütün bunlara karşıdır
mide bulandıran cinsel hayat, zihnin serbest uzanışlarının ardındadır çünkü
ve
âyindeki
takdisin
ve şarapla ekmeğin
üstü kapalı
SERBEST BIRAKTIKLARI
şey de budur.

Varlığın bulaşıcı hayatında iğrenç bir çökelme var

ARI BEDEN

iteler bunu

ama

ARI RUH

çağırır

ayin de

kendi ritüelleriyle buyur eder.

Dalıp dalıp çıktığı

ruhani derinliklerde

dünyanın bugünkü

hayatını

sürdürmesini sağlayan da

bu çökelmedir.

Ama kamu vicdanının asla anlayamayacağı şey de bu işte,

Golgotha'nın hep yaşayan bedeni gibi

ıstırapla ve çarmıha gerilmenin acılarıyla

çile çekmiş ve çiğnenmiş

ufalanmış, parçaları toplanmış

bir beden,

manevi hayatın ham hayallerine terk edilmiş bir ruhtan,

bütün o akıl almaz, kokuşmuş hayvanlaştırmaların

mayasından
ve çekirdeğinden
daha üstün olacaktır.

ANTONIN ARTAUD

PAULE THEVENIN'E

24 Şubat 1948, Salı

Çok üzgünüm Paule, çok umutsuzum,
bedenim her yandan işkence ediyor bana,
en ağır gelen de
radyo yayınımın
insanları düş kırıklığına uğrattığını düşünmem.
Nerede *makine* varsa
girdap da oradadır boşluk da,
yapılan işi biçimsizleştirip felce uğratan teknik bir müdahale vardır hep.
M. ve A.A.'nın* eleştirileri haksızdı, düşünceleri arasındaki bağlantı yetersizliği içinde çıkış
noktaları da olmalıydı,
bu nedenle bir daha radyo işine asla
bulaşmayacağım,
ve bundan böyle kendimi
tamamen
tiyatroya
vereceğim,
kafamdaki gibi bir tiyatroya,

* Arkadaşları Marthe Robert ve Arthur Adamov.

bir kan tiyatrosu
her gösteriminde
hem oynayanın hem de oynananı görmeye
gelenin
bedenine
birşeyler kazandıracak bir tiyatro,
tiyatroda oynamayız
zaten,
bedenimizi oynatırız.
Tiyatro yaradılışın *nüvesidir* aslında.
Bu iş olacak.

Bir hayal gördüm bu öğleden sonra –beni seyretmeye gelecek olanları gördüm, kusursuz bir bedenleri olduğunu söyleyemem, dün gittiğimiz restorandakileri düşün, onlar gibi domuz yavrularını çok fazla yiyorlar da ondan. Çok fazla yiyen insanlar var, bir de benim gibi artık *balgam atmadan* birşey yiyemeyenler.

Sizin.

ANTONIN ARTAUD

Varsıllığını yok edecek bir uygarlık;
birikimlerini kül edecek bir sanat;
beden için çalışacak bir ruh
ve
dili bozguna uğratacak bir şair.

Antonin Artaud.

Bir patlama.

ISBN 975-570-176-1

9 789755 701769

*SEL YAYINCILIK